

บทความวิทยานิพนธ์

ปัจจัยระบบการดำเนินงานประกันคุณภาพภายใน และปัจจัยกำหนด
ประสิทธิผลขององค์กร ที่ส่งผลต่อ ผลการประเมินคุณภาพการศึกษา
ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

**Factors for Performance System of Internal Quality Assurance
and Factors for Setting Organizational Effectiveness Affecting
the Outcomes of the Assessment of Educational Quality**

กัญญา เลขวรรณวิเศษ¹

รศ. ดร. บุญชม ศรีสะอาด²

ดร. สุวิมล โพธิ์กลิ่น³

บทคัดย่อ

การประเมินคุณภาพการศึกษาเป็นส่วนหนึ่งของระบบการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาทั้ง 8 ด้าน โรงเรียนต้องบริหารจัดการองค์กรทั้ง 4 ด้านเพื่อให้มีคุณภาพมาตรฐานการศึกษางานวิจัยนี้มีความมุ่งหมาย เพื่อศึกษาการปฏิบัติตามปัจจัยระบบการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา และการใช้ปัจจัยกำหนดประสิทธิผลขององค์กร และศึกษาถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อ ผลการประเมินคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และสร้างสมการพยากรณ์กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยมีผู้ให้ข้อมูลเป็น ผู้บริหารจำนวน 34 คน และครูผู้รับผิดชอบด้านการประกันคุณภาพจำนวน 34 คน จากโรงเรียนที่มีผลการประเมินของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา อุดรธานี เขต 4 และผลการประเมินคุณภาพภายนอกกรอบ 2 ของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมิน

¹ มหาบัณฑิตสาขาการวิจัยการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

² อาจารย์ประจำภาควิชาวิจัยและพัฒนาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

³ ศึกษานิเทศก์สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1

คุณภาพการศึกษา จำนวน 34 โรงเรียน ใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลมี 3 ชนิด ได้แก่แบบสำรวจข้อมูล จำนวน 36 ข้อ แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับจำนวน 53 ข้อ และแบบบันทึกคะแนน ผลการประเมินคุณภาพการศึกษา สถิติที่ใช้ คือ การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ แบบ Stepwise

ผลการวิจัยปรากฏผลดังนี้

1) การปฏิบัติตามปัจจัยระบบการดำเนินงานประกันคุณภาพภายใน สถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และการใช้ปัจจัยกำหนดประสิทธิผลขององค์กรการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

2) สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ภายในระหว่างกันของตัวแปรพยากรณ์และระหว่างตัวแปรเกณฑ์กับตัวพยากรณ์ พบว่า สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์มีค่าเป็นบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ .01

3) สามารถสร้างสมการพยากรณ์ผลการประเมินคุณภาพการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา อุดรธานี เขต 4 (Y_1) ในรูปคะแนนดิบและในรูปคะแนนมาตรฐานได้ดังนี้

$$Y_1' = 2.297 + .237 X_{17} + .188 X_{14} - .150 X_{12}$$

$$Z_{Y_1}' = .665 Z_{17} + .459 Z_{14} - .422 Z_{12}$$

และสร้างสมการพยากรณ์ผลการประเมินคุณภาพภายนอก (Y_2) ในรูปคะแนนดิบและในรูปคะแนนมาตรฐานได้ ดังนี้

$$Y_2' = 1.794 + .380 X_{14}$$

$$Z_{Y_2}' = .613 Z_{14}$$

โดยสรุป การรายงานคุณภาพการศึกษา การดำเนินงานตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา การพัฒนามาตรฐานการศึกษา เป็นตัวพยากรณ์ที่ดีของผลการประเมินคุณภาพของสำนักงานเขตพื้นที่ การดำเนินงานตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาเป็นตัวพยากรณ์ที่ดีของ ผลของการประเมินคุณภาพภายนอก

คำสำคัญ : ผลการประเมิน, การประกันคุณภาพการศึกษาภายใน

ABSTRACT

The assessment of educational quality is a part of educational quality assurance and aims to accelerate the quality of national education. An educational management thus requires the standard and quality. The study was aimed at studying level of performance according to the factors for performance system of internal quality assurance of institutes together with level of the use of the factors for setting organizational effectiveness, and investigating the factors affecting the outcomes of the assessment of educational quality of basic education institute as well as constructing predictive formulae for the outcomes of the assessment of educational quality of basic education institute. The sample, selected through the purposive sampling technique, consisted of the informants comprising 34 institutional administrators and 34 teachers who are responsible for the assessment of educational quality from 34 educational institutes which were assessed by the Office of Udon Thani Educational Area 4 and received the outcomes of the 2nd assessment of external quality by the Office for National Education Standards and Quality Assessment (Public Organization). The research instruments consisted of a 36-item rating scale survey for the factors for performance system of internal quality assurance of institutes, a 53-item rating scale questionnaire about the factors for setting organizational effectiveness and a score record form for the outcomes of the assessment of educational quality of institutes. Statistics employed for analyses of the data included percentage, mean, standard deviation, predictive correlation analysis, and Stepwise Multiple Regression Analysis.

The results of the study as follows :

1. Educational institutes performed according to the factors for performance system of internal quality assurance of institutes as a whole at a high level.

2. Educational institutes used the factors for setting organizational effectiveness as a whole at a high level.

3. Correlation coefficients among predictors provided 65 positive predictive values with a significant level at .05 and .01.

4. Factors which positively related to the outcomes of the assessment of educational quality of the Office of Udon Thani Educational Area 4 (Y_1), with the adjusted predictive value (adj R_2) of .529, could construct predictive equations in terms of raw scores and standard scores as follows:

Raw score form

$$Y'_1 = 2.297 + .237 X_{17} + .188 X_{14} - .150 X_{12}$$

Standard score form

$$Z'_{Y_1} = .665 Z_{17} + .459 Z_{14} - .422 Z_{12}$$

and factors which positively related to the outcomes of the 2nd assessment of external quality by the Office for National Education Standards and Quality Assessment (Public Organization) (Y_2), with the adjusted predictive value (adj R_2) of .356, could construct predictive equation in terms of raw scores and standard cores as follows:

Raw score form

$$Y'_2 = 1.794 + .380 X_{14}$$

Standard score form

$$Z'_{Y_2} = .613 Z_{14}$$

In conclusion, overall, performance according to the factors for performance system of internal quality assurance and the use of the factors for setting organizational effectiveness were at a high level. Both factors affected the outcomes of the assessment of educational quality of basic education institutes. Good predictors of the outcomes of quality assessment of the Office of Educational Area were a report of educational quality, performance according to educational

quality improvement plans, and educational standard development. A good predictor of the outcomes of the assessment of external quality by the Office for National Education Standards and Quality Assessment was performance according to educational quality improvement plans..

Keywords : Internal Quality Assessment, Assessment Results

บทนำ

จากผลการประเมินคุณภาพภายนอกกรอบแรกของสถานศึกษา ทำให้สถานศึกษามีความตระหนักและความพยายามที่จะดำเนินการประกันคุณภาพภายในให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาที่กำหนด แต่ความพยายามที่จะดำเนินการประกันคุณภาพภายในยังไม่เกิดสัมฤทธิ์ผล ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาระบบการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาและประสิทธิผลองค์กรซึ่งเป็นการบริหารงานภายในสถานศึกษาว่ามีความสัมพันธ์ และจะส่งผลต่อผลการประเมินคุณภาพของสำนักงานเขตพื้นที่ และผลการประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษาอย่างไร เพื่อนำผลที่ได้ใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพมาตรฐานและประสิทธิผลต่อไป

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการปฏิบัติตามปัจจัยระบบการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา
2. เพื่อศึกษาระดับของการใช้ปัจจัยกำหนดประสิทธิผลขององค์กรตามแนวคิดของสตีร์ (Steers)
3. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อ ผลการประเมินคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา
4. เพื่อสร้างสมการพยากรณ์ผลการประเมินคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา

ความสำคัญของการวิจัย

ผลการวิจัยครั้งนี้ช่วยให้ได้สารสนเทศที่เป็นประโยชน์ต่อสถานศึกษา ผู้บริหาร และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทางด้านการศึกษานำไปพิจารณาและใช้เป็นแนวทางวางแผนการ

จัดกระบวนการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา และการจัดองค์การให้เกิดประสิทธิภาพ และประสิทธิผลระดับสูง

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรในการวิจัย ประกอบด้วยผู้ให้ข้อมูลคือ ผู้บริหารสถานศึกษา 174 คน และครูผู้รับผิดชอบด้านการประกันคุณภาพ 174 คน จากโรงเรียนที่มีผลการประเมินประเมินคุณภาพการศึกษา จำนวน 174 โรงเรียน

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย ประกอบด้วยผู้ให้ข้อมูล ผู้บริหารสถานศึกษา 34 คน และครูผู้รับผิดชอบด้านการประกันคุณภาพ 34 คน จากโรงเรียนที่มีผลการประเมินประเมินคุณภาพการศึกษา จำนวน 34 โรงเรียน ใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือในการรวบรวมข้อมูลมีจำนวน 3 ฉบับ ประกอบด้วย

ฉบับที่ 1 เป็นแบบสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับระบบการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า มี 36 ข้อ

ฉบับที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยกำหนดประสิทธิผลขององค์การตามแนวคิดของสตีเยร์ (Steers) เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า มี 53 ข้อ

ฉบับที่ 3 เป็นแบบบันทึกคะแนนผลการประเมินคุณภาพการศึกษา

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
2. การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis)

สรุปผลการวิจัย

1. การปฏิบัติตามปัจจัยระบบการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด 3 ด้าน และอยู่ในระดับมาก 5 ด้าน

2. การใช้ปัจจัยกำหนดประสิทธิผลขององค์การตามแนวคิดของสตีร์ (Steers) โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก

3. สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวพยากรณ์ด้วยกันมีทั้งหมด 65 ค่า มีค่าเป็นบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ .01

4. สมการพยากรณ์ผลการประเมินคุณภาพการศึกษา

4.1 ผลการประเมินของสำนักงานเขตพื้นที่ (Y₁) พบว่าตัวพยากรณ์ที่ดีในการพยากรณ์ คือด้านการรายงานคุณภาพการศึกษาประจำปี (X₁₇) ด้านการดำเนินงานตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา (X₁₄) และด้านการพัฒนามาตรฐานการศึกษา (X₁₂) สามารถสร้างสมการพยากรณ์ ในรูปคะแนนดิบและในรูปคะแนนมาตรฐานได้ ดังนี้

$$Y'_1 = 2.297 + .237 X_{17} + .188 X_{14} - .150 X_{12}$$

$$Z'_{Y_1} = .665 Z_{17} + .459 Z_{14} - .422 Z_{12}$$

4.2 ผลการประเมินคุณภาพภายนอกสถานศึกษา (Y₂) พบว่าตัวพยากรณ์ที่ดีในการพยากรณ์ คือ ด้านการดำเนินงานตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา (X₁₄) สามารถสร้างสมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบและในรูปคะแนนมาตรฐานได้ ดังนี้

$$Y'_2 = 1.794 + .380 X_{14}$$

$$Z'_{Y_2} = .613 Z_{14}$$

อภิปรายผลการวิจัย

1. ระดับการปฏิบัติตามปัจจัยระบบการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ บุญวรรณ มณีเนตร (2547 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาแนวทางการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐานในสังกัดกรุงเทพมหานคร พบว่าในด้านการดำเนินงาน ตามขั้นตอนการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา มีการดำเนินงานโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

2. การใช้ปัจจัยกำหนดประสิทธิผลขององค์การตามแนวคิดของสตีร์ (Steers) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ กษมน มังคละศิริ (2545 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาปัจจัยการบริหารที่ส่งผลต่อผลการดำเนินงานการประกัน

คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยการบริหารโดยรวมอยู่ในระดับมาก

3. ปัจจัยระบบการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาและปัจจัยกำหนดประสิทธิผลขององค์การตามแนวคิดของสตีเยอร์ (Steers) มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ภายในระหว่างกันเป็นบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติทุกด้าน แสดงให้เห็นว่า ปัจจัยระบบการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาจะต้องอาศัยปัจจัยกำหนดประสิทธิผลขององค์การเป็นส่วนส่งเสริมและสนับสนุนให้การปฏิบัติงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ทวีศักดิ์ ไทยประดิษฐ์ (2545 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างกระบวนการบริหารโรงเรียนและกระบวนการประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนที่ผ่านเกณฑ์ และโรงเรียนที่ไม่ผ่านเกณฑ์มาตรฐานคุณภาพนักเรียนในสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเพชรบุรี พบว่า มีความสัมพันธ์กันทางบวกในระดับสูงและมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

4. ตัวแปรพยากรณ์ที่ดีของผลการประเมินคุณภาพการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา อุตรธานี เขต 4 คือด้านการรายงานคุณภาพการศึกษาประจำปี (X_{17}) ด้านการดำเนินงานตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา (X_{14}) และด้านการพัฒนามาตรฐานการศึกษา (X_{12}) แสดงให้เห็นว่าในการจัดทำรายงานคุณภาพการศึกษาประจำปีของสถานศึกษาจัดทำขึ้นเพื่อให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 48 ซึ่งว่าด้วยการจัดทำรายงานคุณภาพการศึกษาเสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัดและสาธารณชน เพื่อรองรับการประกันคุณภาพภายนอก และใช้เป็นข้อมูลเพื่อวางแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาในปีต่อไป (สำนักทดสอบทางการศึกษา กรมวิชาการ. 2544.)

ตัวแปรพยากรณ์ที่ดีของผลการประเมินคุณภาพภายนอก คือด้านการดำเนินงานตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา (X_{14}) ซึ่งสอดคล้องกับวิธีการประเมินคุณภาพภายนอก คือการประเมินแบบอิงเกณฑ์ และการประเมินแบบอิงสถานศึกษา ในการประเมินแบบอิงสถานศึกษาประกอบด้วยพิจารณาพัฒนาการคุณภาพของสถานศึกษาและการดำเนินงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมายตามแผน (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน). 2549.)

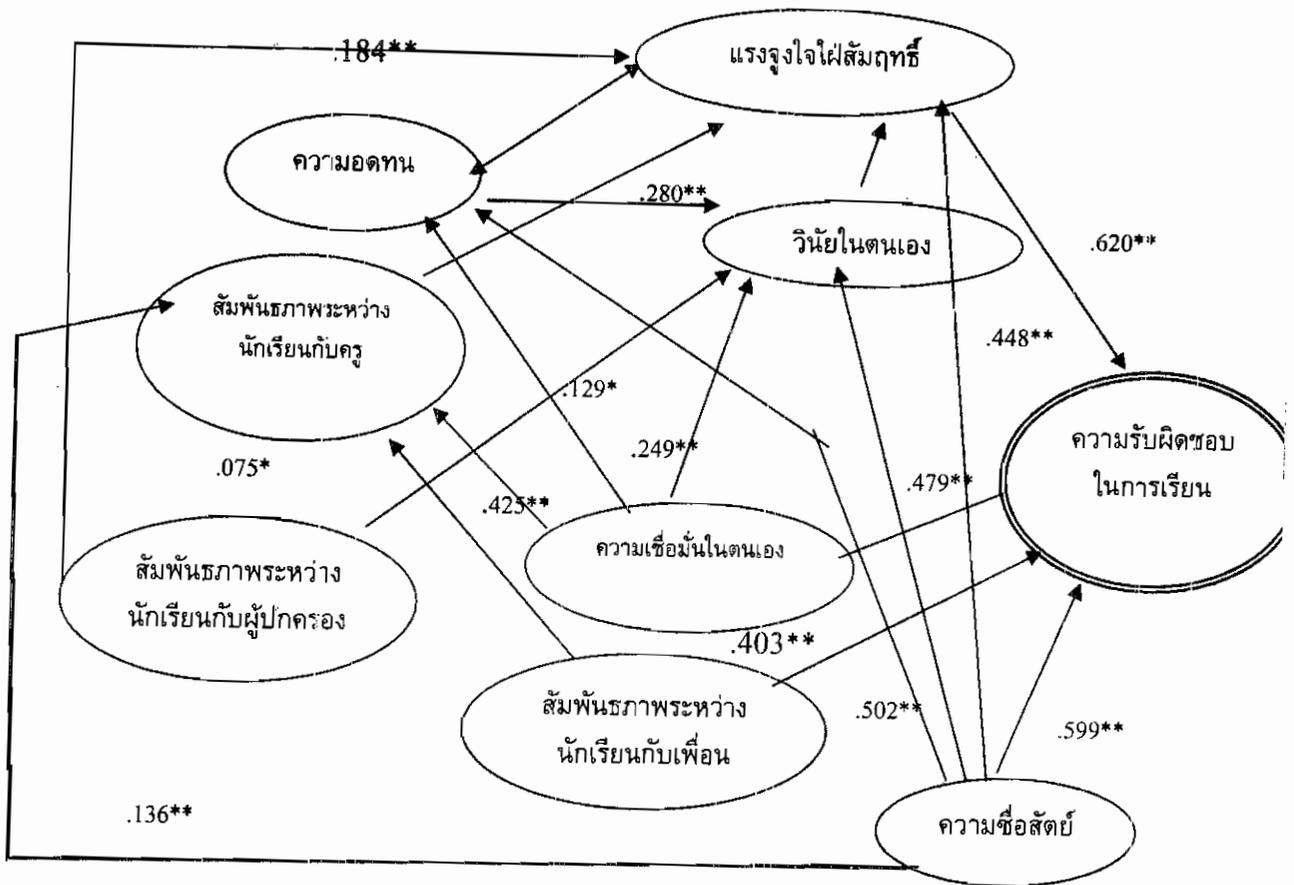
ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย

ควรจะมีการวิจัยเพิ่มสำหรับโรงเรียนที่ได้รับการประเมินในรอบสอง ให้มีการแยกตามขนาดของสถานศึกษา ให้มีการเพิ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เช่น คณะกรรมการสถานศึกษา นักเรียน

เอกสารอ้างอิง

- เกษม มังคละศิริ. ปัจจัยการบริหารที่ส่งผลต่อผลการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษา ของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดสกลนคร. วิทยานิพนธ์ ค.ม. สกลนคร : มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร. 2545 : 8, บทคัดย่อ.
- บุญวรรณ มณีเนตร. แนวทางการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในสังกัดกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์. 2547, บทคัดย่อ.
- สำนักทดสอบทางการศึกษา กรมวิชาการ. เอกสารการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา แนวทางการตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา โดยเขตพื้นที่การศึกษา. กรุงเทพฯ : กรมวิชาการ, 2544 : 4.
- สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา(องค์การมหาชน). หลักเกณฑ์และวิธีการประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานครั้งที่สอง (พ.ศ. 2549-2553). กรุงเทพฯ : บริษัทจุลทองจำกัด, 2549.

จากภาพประกอบ สามารถอธิบายได้ดังนี้

ตัวแปรที่มีอิทธิพลทางตรงต่อความรับผิดชอบในการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 อย่างเดียวไม่มี ตัวแปรที่มีอิทธิพลทางตรงและทางอ้อม ได้แก่ ความซื่อสัตย์ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ความเชื่อมั่นในตนเองและสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน ส่วนตัวแปรที่มีอิทธิพลทางอ้อมอย่างเดียวได้แก่ ความอดทน สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับผู้ปกครอง ความมีวินัยในตนเอง และ สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครู

อภิปรายผล

1. ตัวแปรที่มีอิทธิพลทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อความรับผิดชอบในการเรียนของนักเรียน ได้แก่ ความซื่อสัตย์ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ความเชื่อมั่นในตนเอง สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน และความซื่อสัตย์เป็นตัวแปรที่มีค่าสัมประสิทธิ์เส้นทางสูงที่สุด ถ้าสังคมมีคนที่มีความซื่อสัตย์อยู่มากๆ สังคมนั้นก็จะสงบ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของศิริพันธ์ วรรัตนกิจ (2545 :บทคัดย่อ) พบว่าปัจจัยบางประการกับความรับผิดชอบต่อตนเองและส่วนรวมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 คือความซื่อสัตย์

แบบหลายขั้นตอน ตัวแปรอิสระมีทั้งหมด 8 ตัว ได้แก่ ความซื่อสัตย์ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ความเชื่อมั่นในตนเอง สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน ความอดทน สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับผู้ปกครอง ความมีวินัยในตนเอง และ สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครู วิเคราะห์ข้อมูลด้วยเทคนิคการวิเคราะห์เส้นทาง (Path Analysis) โดยวิธีพี เอ คิว (Path Analysis with Q Statistic)

ผลการวิจัยพบว่า ตัวแปรที่มีอิทธิพลทางตรงต่อความรับผิดชอบในการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 อย่างเดียวไม่มี ตัวแปรที่มีอิทธิพลทางตรงและทางอ้อม ได้แก่ ความซื่อสัตย์ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ความเชื่อมั่นในตนเองและสัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน ส่วนตัวแปรที่มีอิทธิพลทางอ้อมอย่างเดียวยังได้แก่ ความอดทน สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับผู้ปกครอง ความมีวินัยในตนเอง และ สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครู

คำสำคัญ : ความรับผิดชอบ

ABSTRACT

Learning responsibility is what can cause educational development and affecting students learning responsibility. This study aimed to examine relationships between causal variables and learning responsibility and to construct causal relationships between psychological characteristics and social factors and learning responsibility. The stager of this study were : stage 1determined hypotheses of a model of causal factors influencing learning responsibility. Stage 2 tested congruence of the model with empirical date and then adjusted the model to be in congruence with empirical data. The sample consisted of 384 Prathomsucksa (grade) 6 students under the Office of Nong Bua Lam Phu Educational Service Area Zone 1, obtained using the multistage random sampling technique. Totally 8 independent variables included honesty, achievement motive, self – confidence, relationships between students and peers, endurance, relationships between students and parents, self-discipline, and relationships between students and teachers.

The collected data were analyzed using the path analysis technique try means of a path analysis with Q statistic.

The results of the study revealed that there war not any variable with only direct influence on learning responsibility of Prathomsuksa 6 students. The variables with direct and indirect influences included : honesty, achievement motive, self-confidence, and relationships between students and peers. However, the variables with only indirect influence included: endurance, relationships between students and parents, self-discipline, and relations between student and teacher.

Those involved in education provision could use the results of this study as a guideline for promoting those responsible for learning responsibility of Prathomsuksa students to develop the learning- teaching process to be more efficient.

Keywords : Responsibility

บทนำ

กระทรวงศึกษาธิการ (2544 : 1) ได้ส่งเสริมพัฒนาการของเด็กให้เป็นพลเมืองดี มีคุณธรรม จริยธรรมในด้านความรับผิดชอบ มีการแทรกการอบรมจริยธรรมด้านต่างๆ ควบคู่ไปกับการเรียนการสอน และกิจกรรมต่างๆ เมื่อบุคคลมีความรับผิดชอบหากจะต้องปฏิบัติหน้าที่ใดๆก็ย่อมสามารถทำงานได้สำเร็จ เป็นที่เชื่อถือและนำมาซึ่งความสำเร็จของชีวิตการทำงานในที่สุด ความรับผิดชอบยังเป็นเครื่องแสดงถึงความเป็นผู้มีวุฒิภาวะด้านอุปนิสัย และเป็นส่วนประกอบที่สำคัญยิ่งต่อการดำรงชีวิตในสังคม (วารี ศิริเจริญ. 2536 : 3) จากการที่ผู้วิจัยเป็นครูสอนในโรงเรียนระดับประถมศึกษา พบว่านักเรียนส่วนใหญ่ มีปัญหาด้านความรับผิดชอบในการเรียน จึงจำเป็นต้องค้นหาตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อความรับผิดชอบต่อการเรียน จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่าปัจจัยที่สัมพันธ์กับความรับผิดชอบในการเรียนมีองค์ประกอบสำคัญๆ 2 องค์ประกอบ คือจิตลักษณะ ได้แก่ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ความเชื่อมั่นในตนเอง ความมีวินัยในตนเอง ความอดทน ความซื่อสัตย์ และปัจจัยทางสังคม ได้แก่ สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับผู้ปกครอง สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครู

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรเชิงสาเหตุกับความรับผิดชอบในการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1
2. เพื่อสร้างรูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ ระหว่าง จิตลักษณะและปัจจัยทางสังคมกับความรับผิดชอบในการเรียน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1

ความสำคัญของการวิจัย

ผลการวิจัยครั้งนี้ จะเป็นประโยชน์ต่อผู้บริหารสถานศึกษา ครู และผู้ที่เกี่ยวข้องได้เข้าใจถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความรับผิดชอบในการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1 และได้รูปแบบความสัมพันธ์ ซึ่งสามารถนำไปประกอบการเสนอแนวทางและปลูกฝังให้นักเรียนมีความรับผิดชอบในการเรียนเป็นการเสริมสร้างและพัฒนานักเรียนให้เป็นคนมีคุณค่าของประเทศชาติต่อไป

สมมติฐานของการวิจัย

1. ตัวแปรเชิงสาเหตุมีอิทธิพลต่อความรับผิดชอบในการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1 คือ จิตลักษณะ ได้แก่ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ความเชื่อมั่นในตนเอง ความมีวินัยในตนเอง ความอดทน ความซื่อสัตย์ และปัจจัยทางสังคม ได้แก่ สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับผู้ปกครอง สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครู
2. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความรับผิดชอบในการเรียน คือจิตลักษณะและปัจจัยทางสังคม กับความรับผิดชอบในการเรียน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2550 ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1 ซึ่งได้มาโดยการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-Stage Random Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) มีทั้งหมด 3 ฉบับ คือ

ฉบับที่ 1 แบบสอบถามความรับผิดชอบต่อการเรียน มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ จำนวน 30 ข้อ

ฉบับที่ 2 แบบสอบถามจิตลักษณะ แบ่งเป็น 5 ตอน คือ แรงจูงใจ ใฝ่สัมฤทธิ์ ความเชื่อมั่นในตนเอง ความมีวินัยในตนเอง ความอดทนและ ความซื่อสัตย์ มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ จำนวน 50 ข้อ

ฉบับที่ 3 แบบสอบถามปัจจัยทางสังคม แบ่งเป็น 3 ตอน คือ สัมพันธภาพ ระหว่างนักเรียนกับผู้ปกครอง สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน และ สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครู มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ จำนวน 30 ข้อ

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
2. สถิติที่ใช้ในการตรวจสอบสมมติฐาน ได้แก่ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยเทคนิคการวิเคราะห์เส้นทาง (Path Analysis) โดยวิธีพี เอ คิว (Path Analysis with Q Statistic)

ผลการวิจัย

1. ปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อความรับผิดชอบในการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มี 8 ตัวแปร ได้แก่ ความซื่อสัตย์ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ความเชื่อมั่นในตนเอง สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อน ความอดทน สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับผู้ปกครอง ความมีวินัยในตนเอง และ สัมพันธภาพระหว่างนักเรียนกับครู
2. รูปแบบปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อความรับผิดชอบในการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่สร้างและพัฒนาขึ้น ดังภาพประกอบ